

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

עיונים בהלכה

הרב אריה הכהן אילוביצקי שליט"א

בגליון:

בענין מסייע בשמאל

בדין ברכת המצוות
בהקרבת הקרבנות

בנוסח הברכה במקדש

הערה בדין אכילת שיירי העומר

הלכות לחג השבועות
כשיבנה בית המקדש

הודעה חשובה

מטרת הוצאת הגליון כדי להאדיר את
לימוד ובירור דיני המקדש והקרבנות
בקרב הוגי התורה ולומדיה.
ניתן לשלוח הערות קושיות
חידושי דינים וסיכומי סוגיות
בעניני הלכות המקדש והקרבנות,
או חבורה קצרה עם מסקנא להלכה,
לת.ד. 3196 בני ברק או לדוא"ל:
korbanot@neto.net.il
ויפורסם אי"ה בגליונות הבאים.

מערכת "תורת הקרבנות".

בענין מסייע בשמאל

א יתא בתוספתא זבחים פ"א, היתה שמאל מסייעת את הימין הכל מודים שהוא כשר, ולא נתבאר שם טעם הדבר. אמנם בשבת צג: איתא דהטעם בזה משום דמסייע אין בו ממש, ולפי זה כתב בספר חומר בקודש לתפא"י, דאיירי בגוונא שגם בלי סיוע השמאל יכול לעשות העבודה ולכן חשיב דאין בו ממש ע"ש.

ולכאורה יש להסתפק באופן שיהיה חציצה בסיוע, וכגון שקיבל בסיוע יד שמאל והיתה לו חציצה ביד השמאלית, דהנה מחד י"ל שכיון שסיוע אין בו ממש, שוב אין משמעות לחציצה זו דלאו בכלל הקבלה הוא כלל, אמנם מאידך יש לומר דסוף סוף כשמקבל בסיוע שמאל ג"כ חשיב בכלל "ולקח" דילפינן מיניה בזבחים כד. דבעינן בעצמו של כהן שלא יהיה חציצה כלל, ומה שבדיעבד העבודה כשרה בשמאל הוא משום דעיקרה נעשית בימין.

והנה יש לדקדק בלשון הרמב"ם כשהביא דין זה להלכה (פ"ה מביאת מקדש הי"ח) שכתב בלשונו "שהמסייע אין משגיחין עליו" ושינה מלשון הגמ' דמסייע אין בו ממש. ויל"ע אם בדווקא כתב כן וס"ל שיש בו קצת ממש אלא דלא אכפת לן בזה כיון דעיקר הקבלה בימין. [ועיין בספר עבודת הקרבנות שהביא מהרמב"ם דכשר כיון "דעיקר קבלה בימין"].

ולפי זה י"ל דלענין הקבלה עצמה סגי בהא דעיקר הקבלה בימין אבל לגבי דין חציצה לא סגי בזה, אלא בעינן שכל הלקיחה בשלמות תהיה בלא חציצה.

ויש להביא ראיה מגוף הסוגיא בזבחים כד. לענין חציצה ברצפה דבעינן שלא יהיה דבר חוצץ בינו לרצפה, ואעפ"כ מבואר דאם הניח רגל אחת על הרצפה ורגל אחת על מק"א ויכול לעמוד ברגלו אחת שפיר דמי, ושם הלא הרגל השניה לא גרועה מסיוע עכ"פ, ומבואר שאע"פ שיש שם חציצה בינה לרצפה לא אכפת לן בזה, ובע"כ דסיוע אין בו ממש כלל, [אם לא שנדחוק שרגל שניה חשיבא פחות סיוע].

בינת יער הלבנון

תגובות לגיליון הקודם - בנוסח ברכת המצוות במקדש

והנה לרש"י פשוט שאין שום ראייה מתוספתא זו בענין נוסח הברכה שהכהנים היו מברכים, ולא רק בענין הנוסח אשר קדשנו בקדושתו של אהרן שפשוט שזה לא שייך בישראלים, אלא גם לענין מה שמבואר שם שלא היה מברך אלא ברכה אחת כוללת "להקריב", י"ל שאין זה אלא לענין ישראל, שמסתבר שהיה מברך פעם אחת כשהיה מוסר הקרבן לכהן, וכלשון רש"י בברכות.

ובמה שהביא שהרמב"ן המל"מ ועבודת הקרבנות סוברים שמברכים על כל עבודה ועבודה, יש להוסיף שכן מבואר ברש"י בעירונין (נ. בד"ה והרי מעשר בהמה), שכתב שעל כל תנופה וסמיכה חייבים לברך ברכה בפני עצמה.

ובענין מה שדן אם מברכים ברכה אחת על כמה זבחים לכאורה יש לדמות הקרבה לאכילה בענין זה, והרי מפורש במשנה בסוף פסחים שלכתחילה חייבים לברך על אכילת הפסח ואכילת החגיגה שתי ברכות.

ולענין נוסח הברכה שמברכים על קרבן השלמים, גם זה מבואר שם בפסחים שמברכים על השלמים בלשון זבח שזה שם השלמים, וכדאיתא בזבחים (ד. ואם זבח שלמים וכו' ודילמא היינו שמייהו וכו' ע"כ, ובמנחות (ג:) התם זבח גופה איקרי שלמים דכתיב המקריב את דם השלמים הזורק את דם השלמים ע"כ.

גפן של זהב

הערה בד"ן שיירי מנחת העומר

הרב שמעון הכהן ארנטרוב שליט"א

ש לעיין במנחת העומר הבאה בשבת מה עושים עם שיירי המנחה שלא תחמיץ, דהרי לאפותן אי אפשר דאין אפייתן דוחה את השבת, ולהניחם ג"כ אי אפשר שכל המנחות נילושות בפושרין כמבואר במנחות נ"ה א' וכיון שנתן בה פושרין העיסה תחמיץ מאליה.

ואמנם בשלמא לדעת הרמב"ם שכתב בפ"ב ממעה"ק הכ"א דכל המנחות הנאפות נילושות בפושרין אי"ש דמשמע דמנחות שאינן נאפות אין נילושות בפושרין, אבל בתוס' מנחות ס"ז ב' ד"ה יצק משמע שאף במנחת העומר נותנין פושרין, וא"כ צ"ע היאך משמרן שלא יחמיצו.

ושמא י"ל דקמח קלי אינו מחמיץ וכיון שקולין את העומר אינו מחמיץ. ועוד י"ל שנותנין עליו טיפות טיף להדי טיף כדאמר בפסחים ל"ט ב' דבכה"ג אינו מחמיץ. אי"נ דמטילין בצונן כמו בפסחים מ"ו א', ואע"פ שעלול להתקלקל ע"יז, אי"א באופן אחר.

הרה"ג רבי ישראל הכהן איזנבלאט שליט"א

ראש כולל "ש"יבת הנהגים" ירושלים

גליון הקודם שי"ל בחודש אדר דן הרה"ג רבי אברהם יונה שליט"א בנוסח הברכות במקדש, והעיר על דברי המשנה בתענית שנוסח הברכה ברוך אתה ה' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם, דא"כ חסר מלכות ואמרינן בברכות דכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה.

נראה ליישב שתיבת "העולם" הוי כהזכרת מלכות, שהרי מזכירים שהעולם שייך להקב"ה, וכמו שאומרים מלך העולם. וכן כתב בשו"ת אבן ישראל ח"ח סי' ז' ליישב בזה את דעת הסוברים שניתן לומר בספק ברכות "ברוך אתה ה' אלוקי ישראל מעולם ועד עולם" שאומרים בוברך דוד, והקשו האחרונים הא אין כאן אמירת מלכות, וביאר דס"ל דאמירת העולם הוא כמו מלכות. ולפ"ז לכאוי מוכח כן מנוסח הברכות במקדש.

הרב אברהם גודמן שליט"א

מודיעין עילית

איתי בגליון מספר 1 את דברי הרה"ג ר' אברהם יונה שליט"א שהביא מה דאיתא בתוספתא בברכות (פ"ה הכ"ג) דמברכים קודם ההקרבה, ודן בזה הרבה.

והנה באמת הגמרא בברכות (לז:) ובמנחות (עה:) הביאה ברייתא שמקבילה לתוספתא זו, וז"ל תניא היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה נטלן לאכלן מברך המוציא לחם מן הארץ ע"כ.

ונראין הדברים שנחלקו המפרשים מהו הנוסח המדויק של הברייתא, שיש שגורסים שם שתי בבות, היה עומד ומקריב זבחים וכו' היה עומד ומקריב מנחות וכו' (ע' אור גנוז וחזו"י), ואילו מלשון הרמב"ם (תמידין ומוספין פ"ז הי"ח) משמע שלא גרס שם אלא הך בבא שהביאה הגמרא היה עומד ומקריב מנחות וכו', שהרי סתם ולא הביא הדין בעומד ומקריב זבחים, ויתר על כן משמע ממה שביאר שאין מברכים שהחיינו על הקרבנות מנחות אלא כשמקריבים אותן מתבואה חדשה, וזה הרי לא שייך בזבחים, ולשיטתו אין מקום לדייק כלום בענין נוסח הברכה שמברכים על הקרבת זבחים.

ומ"מ כמה ראשונים סוברים שהעבודה מחייבת ברכת שהחיינו, אולם גם הם לא באו אל עמק שוה, שנחלקו אם ברכה זו מוטלת על הכהן העובד או על הישראל שמוסר קרבנו לידי הכהן, רש"י בברכות ורש"י במנחות (בכת"י בלישנא אחרינא) פירש שהתנא מיירי בישראל שלא הביא מנחה כל ימיו או לכל הפחות ימים רבים, ואילו המיוחס לרש"י (במנחות) ותוס' (שם ובברכות) והרשב"א הריטב"א והמאירי (בברכות) סוברים דמיירי בכהן.

הלכות לחג השבועות הבעל"ט כשיבנה בית המקדש

ז. מוכר הבהמות צריך להודיע לקונים אם מכר את אמה או בתה של בהמה זו כדי שלא יכשלו בשחיטת אותו ואת בנו ביום השבועות.^ז

ח. כל העולה לירושלים מביא עמו את קרבנות הרגל או כסף לקנות בו את הקרבנות, אבל לא יביא שווה כסף שמא לא יהיה בידו למכרם ולקנות בהם קרבנות.^ח

פרק ב'

הבאת הביכורים לירושלים

א. בעלי הפירות משבעת המינים מכינים את סלי הביכורים הכוללים תורים ובני יונה לעטר בהם את הסלים, וכן קרבן שלמים נוסף הבא כחובה יחד עם הבאת הביכורים.^א

ב. כיצד מעלין את הביכורים, כל העיירות שבאותו מעמד של ישראלים, מתכנסות לעירו של ראש המעמד כדי שלא יעלו יחידים מפני כבוד המצוה שנאמר ברוב עם הדרת מלך. וחזני בית הכנסת עולים עמהם.^ב

ג. וקוראים ומשוררים כל הדרך "שְׁמַחְתִּי בְּאִמְרֵי לִי בֵּית ה' נִלְדָּה".^ג

ד. אין מהלכין אלא בשליש הראשון ובשליש האחרון של היום בלבד, ובאמצע היום נחים.^ד

ה. בלילה לנים ברחובה של עיר, ואין נכנסים לבתים [ואפילו לבית הכנסת] מפני אהל הטומאה.^ה

ו. בשחר לאחר תפלת שחרית מכריז הממונה "קומו וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ".^ו

^א בגמ' ר"ה ד: ורמב"ם פי"ד מהלכות מעשה הקרבנות הי"ג דהמאחר קרבנותיו לאחר הרגל הראשון משעה שנתחייב בהם עובר בעשה דכתיב "ובאת שמה והבאתם שמה". וכתבו הרמב"ן [והריטב"א] סוכה מח. דאם יקריבם בששת ימי התשלומין שאחר העצרת הרי זה עובר בעשה, וכ"מ בתוס' ביצה יט.: אמנם הטו"א ר"ה ד: ושם ו. נקט בפשיטות שאינו עובר בעשה עד שיעברו כל ימי התשלומין.

^ב חולין פג. וש"ע חו"מ קצ"ט ס"ג.

^ג חולין פג. וש"ע יו"ד סי' ט"ז ס"ו. ועיין תורת הקרבנות דיני כשרות הקרבן פ"ד סעיף קל"ח.

^ד בכורות נא. ורמב"ם חגיגה פ"א ה"ג.

^ה סוכה מז: ורמב"ם פ"ג מביכורים הי"ב. ועיין רש"י סנהדרין יא: [ד"ה ועל] שרגילים להביא את הביכורים כשעולים לרגל, שאם לא כן יהיו צריכים לטרוח ולעלות פעם נוספת.

^ו מכאן לשונו של הרמב"ם פ"ד מהלכות ביכורים הט"ז והי"ז, בתוספת ביאורים מהדרך אמונה [ונכתבו בסתם].

^ז והטעם כדי שיצטרפו אליהם אנשי שאר עיירות וכדי לשמור על הביכורים בטהרה, וכן שלא יתיגעו יתר על המידה וימנעו מהבאת הביכורים לשנה הבאה.

^ח דרך אמונה שם בשם הירושלמי.

^ט דהיינו ראש המעמד, וי"א הגדול שבהם.

תוכן עינים

- פרק א' – הטהרה והכנת הקרבנות
- פרק ב' – הבאת הביכורים לירושלים
- פרק ג' – ההכנות בבית המקדש
- פרק ד' – עבודת חג השבועות
- פרק ה' – שתי הלחם וכבשי עצרת
- פרק ו' – הבאת קרבנות הרגל
- פרק ז' – הבאת ביכורים למקדש

פרק א'

הטהרה והכנת הקרבנות

א. בימים שקודם חג השבועות, נטהרים מכל הטומאות ומזים מי חטאת על הטמאים במת, כדי שיוכלו להקריב ולאכול את כל הקרבנות הנאכלים בטהרה.

ב. מקדימים לקנות לצורך הרגל שלשה קרבנות. האחד קרבן זכר לעולת ראייה, [ונחלקו הראשונים אם יכול להביא עוף *].^א מחיר קרבן זה לא יפחות ממעה כסף.^ב

ג. בנוסף לזה צריך לקנות בהמה לשלמי חגיגה שמחירה לא יפחות משתי מעות כסף,^ג וכן בהמה לשלמי שמחה, לקיים מצות שמחה באכילת בשר קדשים.^ד

ד. קרבנות אלו באים בשותפות, וצריך שיהיה לכל אחד כשיעור הנצרך לקרבן.^ה

ה. כל חייבי נדרים ונדבות או חטאות ואשמות שנתחייבו בהם לאחר הפסח, מביאים את קרבנותיהם לירושלים. ולדעת כמה ראשונים צריך להקריבם קודם חג השבועות, שאם יאחר את הקרבנות לימי התשלומין שאחר הרגל יעבור בעשה.^ו

ו. בערב עצרת ניתן לקנות את הבהמות בכסף בלבד.^ז

^א עיין חגיגה ז. ורש"י שם שעומת נתמעטו בעולת ראייה, והרמב"ם בריש הלכות חגיגה כתב שיכולים להביא גם עוף, וביארו האחרונים שהיתה לו גירסא אחרת בגמ'.

^ב חגיגה ו. וכדעת ב"ה.

^ג שם.

^ד ויכול לצאת יד"ח גם באכילת קרבן אחר, אלא שאם אין לו בשר צריך להקריב שלמי שמחה. וי"א שאף אם יש לו בשר צריך פ"א ברגל להקריב קרבן לשלמי שמחה, עי' צל"ח חגיגה שם ופסחים עא: והגהות אמרי ברוך על הטו"א שם ואבי עזרי פ"ב מחגיגה ה"י. והחזו"א [שהודפס בסוף האבי עזרי] נחלק ע"ז, וכ"ה בחי' הר"א"ה ביצה יט:.

^ה והנה האחרונים דנו אמאי אינו יוצא יד"ח אכילת בשר בקרבן חגיגה, וכתבו בזה טעמים שונים עי' אבני"ז או"ח סי' תכ"ג, או"ש פ"ב מחגיגה ה"י וערוה"ש סי' קצ"ט סכ"א. אמנם החזו"א או"ח סי' קכ"ט סק"י [לפסחים ע'] כתב דיוצא אף בקרבן חגיגה, אלא שקרבן זה אינו מועיל אלא לשני ימי החג, ולפי"ז בשבועות שחיוב השמחה אינו אלא יום אחד א"צ להביא קרבן מיוחד לשלמי שמחה.

^ו טו"א חגיגה שם, וכ"ה בתוספתא חגיגה פ"א ה"ו.

ה. קודם כניסת השבת באים כהני המשמר הקבוע להיכל ומסירים את הקנים מהשולחן שבהיכל ככל ערב שבת.²⁰

ו. מזמן מנחה קטנה²¹ תוקעים שלש תקיעות בחוצרות להבטיל את העם ממלאכה, וקודם שיקדש היום תוקעים במקדש עוד שלש תקיעות להבדיל בין קודש לחול ולסימן שקידש היום.

ז. בשבת הסמוכה ליו"ט שכל המשמרות עלו מחמת הרגל, חולקים לחם הפנים לכל המשמרות, וכל משמר נוטל חלק שווה²². ונחלקו הראשונים אם הכהן הגדול נוטל מחצה מ"ב החלות והשאר מתחלק בין כל המשמרות, או שאין הכהן גדול נוטל כלל כיון שחוצים מתחלה את י"ב החלות ומגיע חצי חלה לכל משמר, ואין כבודו של כה"ג ליטול פרוסה²³

²⁰ ובזמן זה אין המנגן מכה בחליל עד שימשיכו בהליכתם.

²¹ רמב"ם פ"ג מביכורים ה"ב.

²² רש"י בתהלים קכ"ח כ"ו.

²³ שאין אפייתם דוחה שבת ויו"ט כדאיתא במתני' מנחות צה: ורמב"ם פ"ה מתמו"מ

ה"י ופ"ח ה"ח.

²⁴ מזבח אבנים ח"ב סי' ח'. ומדברי התוספתא מנחות פ"א ה"א מוכח שהתנור לשת הלחם אינו התנור שאופים בו לחם הפנים [ודלא כמשמעות הגמ' בזבחים צו.], ושנא הטעם כדי שלא יאפו חמץ ומצה באותו יום שיכולים לבוא לידי ממשול.

²⁵ דרך חכמה פ"ד מכלה"מ סק"ל. והממונה ע"ז בוחר את הכהנים הנצרכים לעבודה זו. [ואף שאין האפיה עבודה הצריכה כהונה, מ"מ צ"ל דהרגילות לעשותה בכהנים כעין הא דאיתא במפרש בתמיד כח. דעשיית החביתין היא בכהנים אף שהיא כשרה בזרים].

²⁶ במנחות צט: מבואר שמניחים את הלחם על שולחן של שיש, ומבואר בתוספתא מנחות פ"א ה"ז שזה נעשה בערב שבת, וכ"כ הרא"ש בתמיד והרע"ב במנחות. אולם דעת רש"י ורבנו גרשום במנחות שם שרק בשבת הניחוהו על שולחן של שיש כדי לפוש בעת הבאתו לשולחן הזהב.

²⁷ מוסף היום שני פרים איל אחד שבעה כבשים לעולות ושעיר חטאת, קרבנות שעל הלחם פר אחד שני אילים שבעה כבשים לעולות ושעיר חטאת, ושני כבשי שלמים הבאים עם שתי הלחם.

²⁸ מנחות צד. ורמב"ם פ"ה מתמידין ה"א.

איתא בגמ' שם צו: דמגביהין השולחן ומראין הלחם לעולי רגלים שיראו שהוא חם כיום סידורו, [ולדעת הרמב"ם פ"א ממטמאי משכב ומושב ה"א כתב החסד"ד מנחות י"א ז' שמוציאין השולחן לחוץ ואז אומרים לע"ה הזהרו שלא תגעו בשולחן]. ואפשר שיש מעלה יותר להראותו בסוף השבוע שאז הנס גדול יותר. וא"כ אפשר שאם עלו לרגל קודם שבת מראים בערב שבת או בשבת עצמה.

במשנה בחגיגה כו. מבואר שכהנים עמי הארץ הנכנסים להיכל להשתחוות [לפי פ"י תוס' שם], אומרים להם הזהרו שלא תגעו בשולחן, כיון שא"א להטבילו לאחר הרגל [כמו שאר

הכלים] דכתבי לחם פנים לפני תמיד.

²⁹ עיין תפא"י סוכה פ"ה אות ל"ו ל"ז.

³⁰ משנה סוכה נו.

³¹ עיין חזון חזקאל סוף סוכה שהאריך דתליא במחלוקת הרמב"ם והריטב"א, דלדעת הרמב"ם הכהן גדול נוטל מחצה בכל שבת אחר שחלקו המשמר היוצא והנכנס, וכאן שאחר החלוקה כל החלות פרוסות אין מכבודו ליתן לו חלק, אבל לריטב"א דהכהן גדול נוטל קודם שחלקו המשמרות גם כאן נוטל ו' חלות ובשאר חולקים כל המשמרות. וכל משמר מחלק מה שקיבל בין הבתי אבות, וכל בית אב מחלק לכהנים שבבית אב. עיין ספר דקה מן הדקה סי' י"ז שכתב דביו"ט שחל במוצ"ש מחזירין הקנים של לחם הפנים בליל יו"ט [או ביו"ט לרמב"ם תמו"מ ה' י"א], וכן משמע בגמ' במנחות צו. דרק משום שהלחם נמצא חצי יום ללא קנים אינו מתעפש אבל יותר מזה אין ממתניין,

וביאר ששבות זה דנטילת הקנים והחזרתן אינו דוחה שבת אבל דוחה יו"ט.

יא. סגני כהונה וסגני לוי וגיזרי בית המקדש יוצאין לקראתן ז. השור הנושא את סלי הביכורים הולך לפנייהם וקרניו מצופין זהב לכבוד ופרסום המצה, ועטרה של ענפי זית בראשו להודיע שהבכורים משבעת המינין.

ח. המנגן בחליל מכה לפנייהם עד שהם מגיעין קרוב לירושלים.

ט. הגיעו קרוב לירושלים שולחים לפנייהם את חזני בית הכנסת להודיע לאנשי ירושלים על ביאתם, ומתעכבים במקומם עד שיחזרו השלוחים³⁰.

י. נוטלין את סלי הביכורים לדייהם או לידי עבדיהם או קרוביהם³¹, ומקשטים אותם. ואם היה להם פירות לחין ויבשין מראין את הלח מלמעלה.

מירושלים. לפי הבאים להביא ביכורים הם יוצאין, אם באו אנשים הרבה יוצאין לקראתן רבים, ואם מעט מעט.

יב. משנכנסים כולם בשערי ירושלים מתחילים לקרות ולשורר "עמדות ה'ו רגלינו ב'שעריך ירושלים".

יג. כל בעלי אומניות שבירושלים עומדין מפניהם שחביבה מצוה בשעתה, ושואלין בשלומן אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום. ויש שכתבו³² שאומרים להם "ב'רוך ה'בא ב'שם ה' ב'רכנוכם מ'בית ה'".

יד. לקראת חג השבועות מטבילין את כל הכלים כדי שלא יטמאו בנגיעתם.

פרק ג'

ההכנות בבית המקדש

א. בשנה זו [תשע"ב] שחל חג השבועות ביום א', אופים במקדש את לחם הפנים ואת שתי הלחם בערב שבת³³. ומקדימין לאפות את לחם הפנים שהוא תדיר, וכן משום ששתי הלחם הם חמץ ולחם הפנים באים מצה, ואם יאפו את לחם הפנים לאחר שתי הלחם יהיה בהם פסול מחמת חום התנור שנאפה בו מקודם חמץ³⁴

ב. אפיית לחם הפנים נעשית בכהני המשמר הקבוע, ואפיית שתי הלחם נעשית בכהני כל המשמרות³⁵.

ג. לאחר אפיית לחם הפנים מניחים אותם על שולחן של שיש באולם שלפני ההיכל, ויש אומרים שמשאירים אותם בתנור עד יום השבת³⁶.

ד. מכינים את קרבנות השבת והעצרת מבעוד יום, והם שני כבשים למוסף שבת [מלבד התמידין המבוקרים שבלשכת הטלאים], שלשה פרים שלשה אילים ששה עשר כבשים ושני שעירים³⁷.

פרק ד'

עבודת חג השבועות

א. בפסח לתרומת הדשן זוכים כהני המשמר הקבוע, ולחלק מהראשונים מקדימים לתרום את הדשן בשליש הלילה.¹²

ב. לאחר שהכהן תורם את הדשן, באים הכהנים שכבר טבלו וגורפים את הדשן שנתר לאמצע המזבח, וברגלים אין מורידין אותו לארץ אלא משאירים את ערימת הדשן גבוהה על גבי התפוח מפני שהוא נוי למזבח.¹³

ג. רבים מעם ישראל¹⁴ באים עם ג' קרבנותיהם לעזרה¹⁵ עד שבשעת קריאת הגבר העזרה מלאה מישראל.¹⁶

ד. בהגיע עלות השחר פותחים את השערים עפ"י ציווי בן גבר הממונה על פתיחתם, והכהנים תוקעים על פיו תקיעה תרועה ותקיעה בחצוצרות של כסף¹⁷. ויש אומרים שברגלים מוסיפין שלש תקיעות לפתיחת שער התחתון שהוא שער עזרת נשים ושלש תקיעות נוספות לפתיחת שער העליון שהוא שער ניקנור.¹⁸

ה. בפסח השני הנעשה בלשכת הגזית, נכנסים כהני המשמר הקבוע ומפיסין על עבודות התמיד.

ו. וכן באים כהני כל המשמרות ומפיסין על עבודות המוספין ושאר קרבנות היום, שכל המשמרות שוין בעבודת הרגל.¹⁹

ז. בעלות השחר שוחטין את תמיד השחר כדינו וכמצוותו.

ח. לאחר התמיד מביאין את המוספין הבאים לחובת היום, שעיר לחטאת שני פרים איל אחד ושבעה כבשים לעולה, ומקריבין החטאת תחילה ואח"כ פרים אילים וכבשים²⁰. וי"א שהקרבנות הבאים בגלל הלחם קודמין למוספין²¹.

¹² במשנה יומא כ. ובע"ב שם איתא דמקדימין תרומת הדשן ברגלים משום ריבוי הקרבנות וריבוי העם בעזרה. ופירש רש"י דמחמת ריבוי הקרבנות שהקריבו ברגלים הדשן רב מכל יום, וצריכים להעבירו לתפוח במשך זמן רב. ולפי"ד כתבו האחרונים [קול הרמ"ז ושושנים לדוד] דבלילה הראשון של חג הסוכות ובליל שבועות אין מקדימים לתרום את הדשן שהרי לא הקריבו הרבה קרבנות בערב החג, ואמנם בתו"י ותוס' הרא"ש ביארו דמחמת דוחק העם שבעזרה לא היו הכהנים יכולים לעבוד כראוי ולפיכך מקדימים לתרום משליש הלילה. וכתב בשושנים לדוד שם שלפי"ד גם בלילה הראשון של החג ובליל חג השבועות מקדימים לתרום מאז.

¹³ רמב"ם פ"ב מתמו"מ הי"ג.

פרק ד'

שתי הלחם וכבשי עזרת

א. בהגיע זמן הקרבת כבשי עזרת, מביאים את שתי הלחם עם שני כבשי השלמים ואת הקרבנות הבאים בגלל הלחם [שעיר חטאת, פר אחד שני אילים ושבעה כבשים]. ונחלקו האחרונים איזה מהם קודם, יש אומרים שמקדימים את הקרבנות הבאים בגלל הלחם ואח"כ מניף את שתי הלחם ומקריב את השלמים²², ויש אומרים שמקדים את עבודת הלחם ושני הכבשים ואחריהם מקריב את החטאת והעולות²³.

²² והיינו אלו שמביאים את הקרבנות עבור עצמם ובני ביתם ושאר השותפין שבכל קרבן. ואף שאר האנשים הזכרים באים כדי לקיים מצות ראייה כשיעלה היום, ועיין מהר"י קורקוס ריש הלכות חגיגה שדייק ברמב"ם שאין חיוב להביא קרבן עולת ראייה כשנא לעזרה אלא יכול לשלוח אח"כ שיביאו לו את הקרבן או שיקריב ע"י אחר, ואינו מבטל עשה דקרבן ראייה אלא אם יצא מהעזרה קודם שהקריבו עבורו את הקרבן. וע"ע בזה במנ"ח מצוה ת"צ.

²³ ויש אומרים שצריכים להקדיש את הקרבנות קודם שנכנסים שלא יהיו חולין בעזרה. ויש סוברים שאין להקדיש לכתחילה את הקרבנות ביו"ט אלא אם לא הקדישום מקודם, ע"י תורת הקרבנות דיני ההקדש סוף פי"ב.

²⁴ משנה יומא כ. ורש"י שם פירש שרוצים להיות מזומנים להקריבם אחר התמיד. ואפשר שהטעם שמקדימים לבא לעזרה הוא משום דהבא ראשון מקריבים את קרבנו ראשון, וכדאיתא ברמב"ם פ"ט מתמדין ומוספין הי"א.

כתב בספר זכר למקדש [הנד' עם הסכמת בית הלוי והגאון האדר"ת] דמברכים ברכהמ"צ על מצות הראיה, ואמנם נחלקו האחרונים אם מצוה זו מתקיימת בלילה, ע"י מנ"ח מצוה תפ"ט,

ונפ"מ מהו זמן הברכה באלו שבאו קודם קריאת הגבר. ונראה דמברכים גם שהחיינו על

הראיה ועל הקרבת קרבנות הרגל ככל מצוה הבאה מזמן לזמן, ואפשר דיכול לכוון בהשחייתו על הראיה לפטור גם את הקרבת שאר קרבנות הרגל.

²⁵ רמב"ם פ"א מכלהמ"ק ה"ג.

²⁶ כן דעת הרמב"ם שם ה"ו, אמנם מדברי רש"י והריטב"א סוכה נד. מבואר שרק בסוכות מוסיפים את התקיעות האלו לשם שמחת ניסוך המים.

²⁷ רמב"ם פ"ד מהלכות כלי המקדש ה"ד. ובסידור היעב"ץ מוספי חג הפסח, נסתפק אם מטילין פיס אחד על כל השחיתות ואחד על כל הקבלות וכו', או שמפיסים על שחיטה ועל קבלה של כל קרבן וקרבן בנפרד כדי להרבות בכהנים משום ברוב עם.

²⁸ שהחטאת קודמת לעולה בכל מקום. ויש שצדדו שבמוספי פסח ושבועות העולה קודמת כמו בחג הסוכות. ומש"כ דהמוספין קודמין לקרבנות הבאים בגלל הלחם כ"ה בפ"י רגמ"ה מנחות מה: להדיא, וכן נקטו הרבה אחרונים.

²⁹ כן משמע בדעת זקנים במדבר כ"ח ל' ובמש"ח שם. וע"ע במנ"ח מצוה ש"ז אות י"א שנקט שאין קרבנות המוספין קודמין לקרבנות הבאים בגלל הלחם.

³⁰ כ"כ בסידור יעב"ץ ובספר עבודת הקרבנות לחתן הח"ח, שהעולות קודמות לשלמים. [ובדברי היעב"ץ נראה ששעיר החטאת קודם אף לעולות, אמנם המלבי"ם בתו"כ אמור חידש שאת החטאת מאחרים עד לאחר כל הקרבנות, וכן נקט בעבודת הקרבנות, עיי"ש הטעם].

³¹ חזו"א מנחות ס"י ל"ג סקי"ז, וטעמו דכמו שהלחם קודם לכבשים הבאים עמו כדאיתא בהוריות יג, כן קודם לכל הקרבנות הבאים מחמתו.

ח.כהן גדול נוטל חלה אחת משתי החלות, ושאר המשמרות מתחלקות בחלה השניה ^מ.

ט.סדר אכילתם כסדר הקרבנות ^מ, בשר שעיר המוספין קודם לכולם, לאחריו שעיר הבא מחמת הלחם ^מ, ואח"כ הלחם ובשר הכבשים לבסוף ^מ, ולדעה אחת החטאת הבאה בגלל הלחם נאכלת לאחר כולם ^מ.

פרק ו'

הבאת קרבנות הרגל

א.לאחר שגמרו את סדר הקרבת קרבנות הציבור, מתחילים להקריב את כל העולות ראייה שבאו לעזרה. לאחריהם מקריבים את שלמי החגיגה והשמחה ^מ.

^מ כן דייקו האחרונים מדברי הרמב"ם שם שאפשר להביאם בעצרת עצמו, [ולדברי הד"א אין הוכחה לזה שהרי מיירי שם שהביאם לעזרה קודם עצרת ואין נצרך לטלטלם בירושלים]. וכן דייק המנ"ח מתוס' בבכורות שם שלא תירץ כשטמ"ק.

ואף לדעה שמביאים ביכורים, אפשר שאין תנופתם והנחתם קודמת לקרבנות הרגל [עולת ראייה ושלמי חגיגה ושמחה] שהם תדירים, וכן משום שהזבחים קודמים לעופות ולמנחות וה"ה לביכורים.

^מ יומא יז: ורמב"ם פ"ח מתמו"מ הי"א.

^מ רמב"ם פ"ט מתמו"מ הי"ב.

^מ כן הדין להריעב"ץ ולמנ"ח שהובאו לעיל בסדר ההקרבה.

^מ כן הוא לדעת החזו"א ועבודת הקרבנות שהובאו לעיל שהחטאת שבגלל הלחם קריבה לאחר כבשי השלמים, שכמו כן אוכלים את בשרה אחר הלחם והכבשים.

^מ דהלחם קודם לכבשים הבאים עמו כדאיתא בהוריות יג. ופירושו הקר"א מנחות מה: והחזו"א מנחות סי' ל"ג סקט"ו דהכוונה לגבי האכילה.

^מ דכל העולות הנמצאים בעזרה קודמים לשלמים, ורק לאחר שגמרו את הקרבת העולות מקריבים את השלמים. חזו"א מנחות סי' ל"ג סוף סקי"ב. אמנם אם חלק מהכהנים עדיין עוסקים בעולות ואין עוד עולה להקריב, אפשר שיכולים להתחיל את הקרבת השלמים, וא"צ להמתין עד שיגמרו כולם עם כל העולות.

ב.כיצד הנפת הכבשים והלחם, הכהן הזוכה בתנופה מניח את הלחם בצד שני הכבשים על שתי ידיו, מוליך ומביא מעלה ומוריד, וי"א שאין מניפים את הלחם אלא בתנופה שניה ^מ. לאחר מכן שוחטים את הכבשים וזורקים את דמם, ונוטלים מהם את החזה והשוק ומניפים עם הלחם, [וי"א שמניפים גם את האימורים].

ג.אח"כ מקטירים את אימורי הכבשים כל אחד לבדו, מנסכים את היין ופותחין הלויים בשיר של יום "קבו לה" ^מ ^מ [מזמור כ"ט].

ד.יום טוב של עצרת הוא מי"ב ימים בשנה שהחליל מכה לפני המזבח בזמן שהלויים משוררים את שיר היום ^מ.

ה.משעה שזרקו את דם כבשי העצרת, הותר להביא ביכורים ומנחות מתבואה חדשה. ומשעת הקטרת אימוריהם הותרו שתי הלחם באכילה ^מ.

ו.יש אומרים שאין מביאין ביכורים ביום השבועות עצמו ^מ ויש חולקים ^מ. ובהמשך הובא סדר הבאת הביכורים למקדש.

ז.כהני כל המשמרות חולקים בבשר שעירי החטאות וכבשי השלמים וכן בשתי הלחם, שכולם נאכלים בעזרה לכהנים זכרים ומולים, ואפי' בעלי מומים.

^מ דעת רש"י ורמב"ה מנחות סב. דגם בתנופה ראשונה מניפים עם הלחם וכ"כ הלח"מ פ"ח מתמידין הי"א והכפ"ת סוכה לז: בדעת הרמב"ם, ודעת החסד"ד בהוריות פ"ב ה"ד והגרי"ז פ"ט ממעשה הקרבנות דלהרמב"ם אין מניפין את הלחם בתנופה ראשונה.

^מ המדבר במתן תורה דכתיב ביה עוז לעמו יתן. תפא"י.

^מ ערכין י. ורמב"ם פ"ג מכלהמ"ק ה"ו

^מ כ"כ האו"ש פ"ח מתמו"מ הי"א ומקד"ד סי' ה' אות ה', שאין שתי הלחם ניתרים עד הקטרת אימורי הכבשים שהם המתירים אותם באכילה.

^מ כן מבואר בשטמ"ק בכורות כו: כמ"ש המהרי"ט אלגאזי ריש פ"ד דבכורות [וכ"מ ברש"י שם ע"י הגהות היעב"ץ]. והטעם כתב מהרי"ט א משום שא"א להביא את הקרבן הבא עמו ביו"ט שנו"ז אינם קריבים בו. ובמנ"ח מצוה צ"א תמה דיכול להביאו לשם שלמי שמחה. ובדרך אמונה פ"ב מביכורים ה"ו כתב דהטעם משום שאינו יכול לטלטלו בירושלים.

ב. הגיעו להר הבית נוטל כל אחד ואחד סלו על כתיפו משום חיבוב מצוה" ואפילו מלך ישראל", וקוראין ומשוררין "הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶל בְּקִדְשׁוֹ וְגוֹ" עד "כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יְהוָה הַלְלוּיָהּ".

ג. מהלכים בהר הבית וקוראין עד שמגיעין לעזרה. הגיעו לעזרה דברו הלויים בשיר "אַרְוַמְמָהּ ה' כִּי דָלִיתָנִי וְגוֹ".

ד. מביא הביכורים ניגש לפני המזבח ואומר לכהן "הַגְדַּתִּי הַיּוֹם לַה' אֶלְהֵיךָ וְגוֹ" ומניף עם הכהן במזרח העזרה וקורא "אֶרְכְּמִי אֲבָד אָבִי" עד סוף הפרשה.

ה. אחר כך מניח הסל בדרום מערב של המזבח וצריך שיגע הסל במזבח.

ו. התורים ובני היונה שהובאו כדי לעטר בהם את סלי הביכורים קריבים לעולה, ומלבד זה כל המביא ביכורים צריך להקריב שלמים לשמחה. ויש שכתבו שמקריבים עבור זה את השור הנושא את סלי הביכורים ז. כל המביא ביכורים טעון לינה בירושלים.

ב. מצוה מן התורה לשמוח באכילת כזית בשר קרבן²⁰, ויש אומרים שצריך לאכול גם מבשר החגיגה ואם לא אכל לא קיים מצות שלמי חגיגה". ולענין ברכת המצוות על אכילת הבשר עיין בהערה.

ג. מי שלא הביא קרבנות העולה והשלמים ביום טוב, משלים והולך בששה ימים הקרובים עד י"ב בסיון. וכן כל המביאים נדרים ונדבות חטאות ואשמות ומחוסרי כפרה, מקריבים קרבנותיהם בימים אלו שאין קרבנות אלו דוחים יום טוב.

ד. כל המביא קרבן טעון לינה בירושלים בלילה שאחר הקרבנות.

ה. בגמר ימי התשלומין מטבילין את כל כלי המקדש כדי לטהרם מטומאת עמי הארץ שנגעו בהם ברגל, חוץ מהשולחן ומזבח הזהב".

ו. וכן באים הכהנים וגורפים מהתפוח את כל הדשן שנתקבץ בו בימים אלו מריבוי הקרבנות ומוציאין אותו מחוץ למחנה

פרק ז'

הבאת ביכורים למקדש

א. בהגיע זמן הבאת הביכורים, מהלכין מביאי הביכורים בתוך ירושלים והמנגן בחליל מכה לפניהם עד שהם מגיעים להר הבית".

²⁰רמב"ם פ"ו מהלכות יו"ט, ולדעת הרמב"ם ועוד ראשונים א"צ מה"ת לשמוח דווקא באכילת בשר קרבן אלא משום מצוה מן המובחר ואם אינו יכול ישמח בכל דבר המשמחו, וי"א דרך באכילת בשר הקרבן מקיים מצות שמחה מה"ת, אבל האחרונים הכריעו כדעה הראשונה, עי' מנ"ח מצוה ת"צ ומשנ"ב סי' תקכ"ט ס"ק ט"ו.

²¹כן דעת האבני"ז או"ח סי' ת"ה ושפ"א מגילה ה. ועוד, אולם האו"ש פ"ב מחגיגה ה"י ועוד אחרונים חולקים וסוברים שאין חובה לאכול מהחגיגה, וכן הוכיח במזבח אבנים ח"א סכ"א אות ד' מקו' התוס' פסחים פ. ד"ה אתה. והנה כתב המקד"ד בקו"א סי' ה' אות ו' דלדעת רש"י פסחים נט. ד"ה בשאר שיש מצוה לאכול קדשים קלים מברכין ע"ז, ולדעת הרמב"ם רפ"י ממעשה הקרבנות שנקט שאין מצוה באכילת קק"ל אין מברכין ע"ז, מלבד בפסח וחגיגת י"ד שעיקר מצוותן לאכילה שמברכין עליהן כמ"ש הרמב"ם פו" מחמץ ומצה ה"ז. ולפ"י בחגיגת ט"ו לדעת האבני"ז וסיעתו ג"כ מברכין לכ"ע כיון שמצותה באכילה, ולדעת החולקים אין מברכין. ואולם בדרך אמונה פ"א מביכורים ה"ב נקט דגם לרמב"ם מברכים על כל אכילת קק"ל אף שאין בזה ציווי עשה.

²² חגיגה כו. ורמב"ם פ"א ממשכב ומושב הי"א.

²³ חגיגה כו.

²⁴ מכאן לשון הרמב"ם פ"ד מביכורים הי"ז עם הוספות מדרך אמונה. ומדבריו משמע שאין זה נעשה ביו"ט שהרי החליל המכה לפניהם ודאי לא דוחה יו"ט שאינו בא אלא לשמחה בעלמא.

²⁵ ואם אינו יכול יאחזנו בידו, ואם גם זה אינו יכול אי"ז מעכב רק שיתנונו מידו ליד הכהן. דרך אמונה פ"ג הי"ב.

²⁶ רמב"ם פ"ג הי"ב.

²⁷ ויש מהראשונים שאומרים שפסוק כל הנשמה קורין אחר שנכנסין לעזרה.

²⁸ בתשובות הרשב"א ח"א תשובה רצ"א מבו' דהשור שהיה הולך לפני נושאי הביכורים קרב שלמים עבור כל מביאי הביכורים. וע"ע דרך אמונה פ"ג מביכורים הי"ב בביאורו"ל ושם פ"ד הט"ז בביאורו"ל.

מכתב ברכה
ממרן הגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א
"מערכת תורת הקרבנות"

Rabbi Shmuel Auerbach
Jerusalem

שמואל אויערבאך
עורך ירושלים וחיב"א

ב' ניסן תשע"ב
בירושלים

הגני בזה בקריאה לאחיי לבוא לעזרת ד' בנבוכים להשתתף בהזקת רשת הטללים "תורת הקרבנות" בהנהלת הרב הגאון... שליט"א, אשר בו עמלים אברכים ת"ח, כהנים וישראלים, בחכמה זו סדר קדשים, לאסוקי שמענתא אליבא דהלכתא, וכבר זכרו את הרבים והעלו על הכתב בוטור"ר את אשר עלתה בידם בבירורי ההלכות, ועוד יום נטויה לחזק ולהרבות לימוד עניני המקדש והקרבתו.

והמעלה העצמה שבלימוד סדר קדשים בעיון ולהלכה אין צורך לפנים, וכבר האריך בזה הכתן הגדול מאחיו מרן הח"ח וצ"ל בספריו, שיש בכך משום קיום החיוב של ציפית לישועה, ובכוחו לקרב את הגאולה, ועוד שכל העוסק בתורת קדשים נחשב לו ולמחזיקים אותו כאילו הקיבו קרבנות ממש.

ויהי' שמכות העוסקים והמטייעים נזכה במהרה לראות עין בעין בשבועה אל נוהו כהנים בעברתם ולויים בשירים ובזמור.

ברכה חתמי ברכה והעלה מרובה
לל התוספים והתעורים והתבטו מארון הכרית
כל ככל כל הם וכל אשר להם בזה ובכא

Shmuel Auerbach
שמואל אויערבאך

קריאת גדולי הדור
לזיורו לימוד דיני הקרבנות לקראת הגאולה
[נכתב על ידי מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א
לבקשת מערכת "תורת הקרבנות"]

בס"ד

הנה ידוע כמה טרח ויגע אותו צדיק בעל החפץ חיים שילמדו ענני קדשים, ובזמנינו יש הרבה ישיבות שעיקר לימודם הוא בסדר קדשים. והיות שמועפים מאד שהגאולה תתקרב עוד יותר מבחיי החפץ חיים וצוק"ל אנו צריכים מאד להזדרז בלימוד הזה, וגם זה יוסף בהאמונה לגאולה.

והשוב מאד שחלק מהאברכים אשר כבר למדו וחזרו עניני נשים ונזיקין שגם ילמדו עניני הקרבנות.

ובזכות זה יעזרונו שנושע בקרוב להגאולה האמיתית במהרה בימינו א.ס.

ט' כסלו תשע"ב א.ל. שטיינמן יוסף שלוי אלישיב

יוסף שלוי אלישיב
א.ל. שטיינמן

בודאי הוא מצוה גדולה חיים קניבסקי
לראות גאולה ושלום ופירות חיים קניבסקי

רשימת הכוללים ללימוד סדר קדשים, שנוסדו עקב קריאת מרן החפץ חיים להכין את הכהנים הלויים והישראלים לביאת המשיח ולבנון ביהמ"ק

כולל ישיבת הכהנים ביהכנ"ס הר צבי (פרושים) ירושלים הרב ישראל הכהן אייזנבלט שליט"א

חבורת קדשים אחה"צ כולל פוניבז' בני ברק הרב בצלאל כהן שליט"א

כולל ערב כולל פוניבז' בני ברק הרב יצחק זאב כהן שליט"א

כולל ערב ביהכנ"ס נחלת משה בני ברק הרב בנימין כהן שליט"א

כולל ערב "בית דוד" שערי חסד ירושלים הרב שלמה יהודה קרסילובסקי שליט"א

כולל ערב "בית דוד" נוה יעקב ירושלים הרב שמעון כצמן שליט"א

כולל שישי ביהכנ"ס אהל נחמיה בני ברק הרב אברהם יונה שליט"א

כולל שישי ביהכנ"ס רבי יוסי 4 בני ברק הרב אריה אילוביצקי שליט"א

מערכת "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות.

ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב